

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1205146/2

כ"ה

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים
לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא, הרב אברהם שינדלר, הרב מימון נהרי

המעורר: [REDACTED] ת"ז [REDACTED] (ע"י ב"כ עו"ד זאב ולגר)
נגד
המשיבה: [REDACTED] ת"ז [REDACTED] (ע"י ב"כ עו"ד ציון סמוכה)

הנדון: עיכוב ביצוע, העברה/פסילה של הרכב או דיון

פסק דין

לפנינו ערעור האשה (להלן המערערת) על החלטת בית הדין האזורי חיפה מיום ה' בתמוז תשע"ט
08.07.2019 שעניינה דחיית בקשתו לפסילת ההרכב.

המערערת עותרת לביטול החלטה זו ולקבלת בקשתה לפסילת ההרכב מהעילות המפורטות
לפנינו.

האיש (להלן המשיב) דורש לדחות את הערעור מהנימוקים שיפורטו לפנינו.

בית הדין מוצא לנכון לצטט את החלטת בית הדין קמא נשואת הערעור טרם נביא את טיעוני
הצדדים. (ההדגשות לא במקור)

להלן החלטת בית הדין נשואת הערעור

בפנינו בקשת ב"כ המשיבה מיום י' סיון תשע"ט (13.6.19) לפסילת הרכב.

הן אמת כי ב"כ המשיבה כבר טמן ברמזי בבקשתו מיום כ"א אייר תשע"ט (26.5.19) כי בדעתו
להגיש בקשה לפסילת ההרכב ומשכך החליט בית הדין ביום כ"ב אייר תשע"ט (27.5.19) כדלהלן:

לחוציא מליבן של טועין בית הדין מבהיר את הפשוט למתבונן וכדלהלן:

א. בעבר מחמת טעות סופר ניתן ביום י"ב אדר א' תשע"ט (17.2.19) פסק דין לגרושין בדיין
יחיד (הרב בן ציון טופיק).

ב. ב"כ המשיבה טען בתגובתו (סעיף 12 לתגובה מיום 26.5.19) כי כבר הכין ערעור שגרם לבית
הדין להיות ינבהלי ולבטל את פסק הדין.

ג. אכן בית הדין השתומם ונבהל עד מאד על ב"כ שטרך להכין ערעור על פסק דין לגרושין
שניתן בדיין יחיד.

ד. הדבר ברור כי פסק דין לגרושין ניתן רק בהרכב מלא ולחינם טרח ב"כ המלומד בהכנת
ערעור.

ה. כאמור כבר ביום ט"ז אדר א' תשע"ט (21.2.19) החליט בית הדין בהרכב מלא כדלהלן:

א. טענות הצדדים ישמעו בדיון הקבוע וכפי שנקבע בהחלטה שהתקבלה
בהרכב מלא מיום י"ט טבת תשע"ט (27.12.18).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- ב. לאור האמור החלטת בית הדין מיום י"ב אדר א' תשע"ט (17.2.19) שניתנה בדין יחיד מבוטלת ויש לבטל את מועד סדור הגט.
- ו. בהתאם לאמור התקיים דיון ביום י"א אייר תשע"ט (16.5.19) ואף ב"כ המשיבה כבר חקר את המבקש על תביעתו, ואף נקבעו בתיאום מלא עם ב"כ שני דיונים נוספים ליום 11.7.19 וליום 15.7.19 ומשכך אין מקום להעלות כיום טענות מסל המחזור.
- למרות האמור, ביום י' סיון תשע"ט (13.6.19) הגיש ב"כ המלומד בקשה לפסילת ההרכב ומשכך החליט בית הדין ביום י"א סיון תשע"ט (14.6.19) כדלהלן:
- א. בקשת המשיבה התקבלה ביום י' סיון תשע"ט (13.6.19) וסובבת על החלטת דין יחיד מיום י"ב אדר א' תשע"ט (17.2.19) (!!) והתנהלות בית הדין בדיון מיום י"א אייר תשע"ט (16.5.19) (!).
- ב. הן אמת כי לטענת ב"כ המשיבה הבקשה הוגשה כבר ביום ג' סיון תשע"ט (6.6.19) אך בפנינו לא נמצא לא דבר ולא חצי דבר שהוגש בעבר.
- ג. זאת ועוד, אגרת התשלום עבור פתיחת תיק זה בוצעה ביום י' סיון תשע"ט (13.6.19) בלבד.
- ד. יש להעביר את בקשת הפסילה לתגובת ב"כ המבקש עד תום שבוע ימים.
- ה. יש להציג למתן החלטה משלימה עם תום פסק זמן התגובה.
- והנה ב"כ המלומד הגדיל לעשות וביום ט"ז סיון תשע"ט (19.6.19) טען כי נפלה שגיאת כתיב בהחלטת בית הדין בה נכתב הן אמת במקום אין אמת, ומשכך יצא קצפו על בית הדין שקבע כי אינו דובר אמת. ביום י"ז סיון תשע"ט (20.6.19) קבע בית הדין כדלהלן:
- א. לחינם ב"כ המלומד בא לכלל כעס ובא לכלל טעות, ואדרבה לא נפלה כל שגיאה בכתובים ומשכך בית הדין חוזר ומבהיר בדבר האמור 'הן אמת כי לטענת ב"כ המשיבה הבקשה הוגשה כבר ביום 6.6.19 אך בפנינו לא נמצא לא דבר ולא חצי דבר שהוגש בעבר'.
- ב. זאת ועוד, בית הדין מפליא לעשות על ב"כ המלומד המתרעם על בית הדין (אודות מועד הגשת הבקשה) בשעה שהוא עצמו בתגובתו הרמתה מסכים וחוזר ומסכים (סעיפים ב-ד) כי באתר בית הדין לא נמצאה כל בקשה מיום ג' סיון תשע"ט (6.6.19) ונמצא שב"כ המלומד ה'ן נסת'ר מחמת'ו.
- ג. ואף גם זאת, ב"כ המלומד צרף אסמכתא לטענתו כי אכן נשלחה בקשתו ביום ג' סיון תשע"ט (6.6.19) אך מהעיון בכתובים אדרבה נראה כי בקשה זו מתייחסת לפסיקת הוצאות שקבע בית הדין ולא לפסילת ההרכב.
- ד. אמור מעתה כי אף מהאסמכתאות שצרף ב"כ המלומד נראה כי הבקשה לפסילת הרכב הוגשה לראשונה רק ביום ז' סיון תשע"ט (10.6.19) ובכל אופן לא נצפתה בתיק הצדדים עד יום תשלום האגרה ביום י' סיון תשע"ט (13.6.19) והדבר ברור שאין לדין אלא מה שעינינו רואות, עין רואה ואוזן שומעת.
- ה. בר מן כל דין, אף אילו היה ב"כ המלומד מגיש ומשלם כדין אודות בקשתו מיד עם הגשתה, עדיין לא מצאנו מנוח בשיהוי הרב בהגשת הבקשה כאשר הבקשה סובבת על החלטת בית הדין מיום 17.2.19 (!!) וכאמור התקבלה רק ביום בו שילם ב"כ על המבוקש (13.6.19) ואו ביום בו היה ראוי לשלם על המבוקש (10.6.19).
- בשולי ההחלטה אך לא בשולי החשיבות מבהיר בית הדין כדלהלן:
- א. ב"כ המלומד טען כי פרוטוקול הדיון האחרון מיום י"א אייר תשע"ט (16.5.19) חונה בחס'רות. (סעיף 8 לבקשה לפסילת הרכב מיום 13.6.18). ב"כ חזר ושב על שיחו בתגובתו מיום ט"ז סיון תשע"ט (19.6.19) (סעיף 3).
- ב. בית הדין דוחה במדוכיה של אבן וברזל כל ניסיון פסול להטיל דופי בפרוטוקול, ואדרבה אילו היה ממש בטענה זו חזקה על ב"כ המלומד שהיה מגיש בקשה לתיקון פרוטוקול, ומשלא עשה כן הדבר מדבר בעד עצמו.
- ג. בהתאם לחוק בתי הדין הרבניים (כפית ציות ודרכי דיון התשט"ז – 1956, סעיף 1ב. (ד) וכך נקבע גם בסדר דין אזרחי סעיף 68א. (ד)) בעל דין רשאי להגיש בקשה לתיקון פרוטוקול עד עשרה ימים בלבד, דבר שלא נעשה.
- ד. אף אם נרחיק לכת ונרחיב את זמן הגשת הבקשה לתיקון פרוטוקול עד תום שלושים יום כפי שנקבע בתקנות הדיון (תקנה סו. (5)) הרי שגם הם חלפו זה מכבר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יז. מאידך טענת האב כי מצבו של הבן יציב ולא היה מקום לדחיפות בבדיקה מקבלת חיזוק משמעותי מדברי האם עצמה שהסכימה כי הבדיקה הקודמת של הבן היתה לפני למעלה משנה בחודש אפריל 2018 (שורה 154 לפרוטוקול הדיון מיום 16.5.19).

יח. למעלה מכל האמור, אף אם אכן ב"כ המבקשת לא היה מודע לבקשה לדחיית הדיון ולפרטיה, יכול היה לבקש מעמיתו שהגיש את הבקשה ונכח בדיון להתייחס לטענות המשיב, ובכל אופן אי ידיעה מהבקשה ופרטיה אינה סיבה לדחיית הדיון.

יט. משכך פני הדברים, הבקשה לדחיית הדיון שהוגשה רק סמוך לדיון, והמגובה באמתלא רפואית שהיתה ידועה כבר מיום 31.3.19 רחוקה מלהיות בקשה המוגשת בתום לב.

אתה הראת לדעת כמה התאמצה המשיבה למנוע את קיום הדיון אך בית הדין לא נתן לכך את ידו וקבע מועד דיון סמוך שלא מהמניין, ולחיינם נדחק והתאמץ ב"כ ללמד עליה זכות.

להלן תגובת הדין הרב אפרים בוגרד שליט"א מתוך פרוטוקול הדיון (שורות 157 ואילך) :

הרב בוגרד : אין ספק ואין חולק שב"כ האישה הוא אדם מכובד. אין ספק שב"כ האישה עוסק במקצועו הרבה שנים. אבל דווקא משום כך הציפיה מאדם מכובד כל כך שעוסק במקצועו כל כך הרבה שנים לדייק במה שהוא מגיש לבית הדין בשם הלקוחה שלו.

הוגשה לבית הדין ביום 7.5.19 בקשה דחופה למתן החלטה לדחיית מועד דיון. בסעיף 3 לבקשה נאמרו הדברים כהאי לישנא –

'הבעל בערמה דחה בערמה את מועד הבדיקה שנקבע לבן בעוד חודשיים. לקרוא ולא להאמין. תוך שהוא מסכן את בריאותו של הבן ומסכן את חייו תוך שהוא לא מעדכן את האם שלוקחת אותו לכל הבדיקות.'

אבל מבחינת בית הדין אדרבה זה לקרוא ולא להאמין לבקשה שכתב ב"כ. הבדיקה שהבעל הזיז לילד נקבעה ליום 30.5. שזה עוד שבועיים ולא לעוד חודשיים כמו שנטען. בית הדין מצפה מעו"ד מכובד שלא יטעה את בית הדין. אין אדם שלא טועה וטעויות יכולות לקרוא. אבל כאשר הוא נשאל ע"י בית הדין תגובתו הייתה איני יודע איני מכיר וכך האישה טוענת איני יודעת איני מכירה.

נקיטת עובדות שאינן נכונות בדברים שמונחים לפני בית הדין היא בבחינת לקרוא ולא להאמין תרתי משמע. תגובה בצורה כזאת היא היתממות ואחרי שמונת בפני בית הדין כזה מסמך זה היתממות חמורה.

בהתאם לכל האמור בהחלטה מיום ב' סיון תשע"ט (5.6.19) בית הדין חייב את המשיבה בהוצאות משפט בסך 2000 ₪ לטובת אוצר המדינה בגין נסיון פסול לשיבוש הליכי משפט, והשחתת זמנו של בית הדין בכתב ובעל פה בבקשה זרה פסולה ומיותרת.

והנה עוד בטרם יבשה הדיו מהחלטות בית הדין התקבלה ביום י"ז סיון תשע"ט (20.6.19) בקשת ב"כ המשיבה לדחיית הדיון הקבוע ליום כ"ג תמוז תשע"ט (15.7.19), דיון שנקבע כחודשיים קודם, ביום י"א אייר תשע"ט (16.5.19) (!!) דיון שנקבע בתיאום מלא עם הצדדים ליום כ"ג תמוז תשע"ט (15.7.19). משכך החליט בית הדין ביום י"ח סיון תשע"ט (21.6.19) כדלהלן :

בפנינו בקשת ב"כ המשיבה לדחיית הדיונים הקבועים לצדדים.

אחר העיון בבקשה מבהיר ומחליט בית הדין כדלהלן :

א. בתום הדיון הקודם מיום 16.5.19 נקבעו לצדדים שני מועדי דיון סמוכים, מועדים שתאימו הצדדים יחד עם ב"כ במעמד בית הדין.

ב. והנה, ביום 20.6.19 הגיש ב"כ המשיבה בקשה לדחיית הדיונים בגין שיבוצה של המשיבה כמדריכת טיולים לספרד בתאריכים הנזכרים.

ג. ב"כ המשיבה הציג אסמכתא ולפיה המשיבה בקשה להשתמט מהנסיעה בגין הדיונים בבית הדין, אך בקשתה סורבה באזהרה כי אם תבחר להשתמט לא תשובץ עוד להדרכה.

ד. דא עקא, כי אדרבה מהאסמכתא המצורפת לבקשה נראה כי שיבוץ זה של המשיבה נעשה לבקשתה מזה כחצי שנה.

ה. אמור מעתה, כי כבר במעמד הדיון עת נעשו ניסיונות רבים למצוא תאריכים מוסכמים על כל הצדדים, המשיבה ידעה מנסיעה זו והסתירה זאת מבית הדין, במטרה לבקש את דחיית הדיון סמוך לדיון.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

1. התנהלות זאת של המשיבה מצטרפת לאותו ניסיון פסול שעשתה בעבר לדחות את הדיון באמתלא רפואית, וכפי שהצביע בית הדין בהחלטה נפרדת מיום 5.6.19.
 2. הדבר ברור כי המבקשת שלום בית תעשה ככל שביכולתה ואף מעבר לכך על מנת לקיים את הדיונים בבקשתה, ולקיימם בהקדם, ולא לדחותם מדחי אל דחי.
משכך פני הדברים ובטרם מתן החלטה מורה בית הדין כדלהלן:
 - א. יש להעביר את הבקשה לתגובת המבקש ו/או ב"כ עד תום חמישה ימים.
 - ב. יש להציג למתן החלטה משלימה עם תום פסק זמן התגובה.
- ב"כ המשיבה המלומד בתגובתו מיום כ"ט סיון תשע"ט (2.7.19) חזר לסגור על המשיבה כי לא התייצבה לדיון עם יומנה ולא זכרה ממועד הנסיעה. אכן כאמור שיבוץ המשיבה לנסיעה זו נעשה לבקשתה מזה חצי שנה ולפיכך אף אם לא זכרה את תאריך הנסיעה במעמד הדיון, היה שומה עליה לעדכן את בית הדין אודות נסיעה זו מיד לאחר הדיון ולא להמתין עד עתה סמוך לדיון.
- התנהלות זו של המשיבה וב"כ להגשת בקשות דחיה או פסילה רק סמוך לדיון, שזורות כחוט השני בתיק זה. וכדלהלן:
- א. **הבקשה הראשונה לדחיית הדיון**, בקשה שהתקבלה ביום 2.5.19 לדחיית הדיון הקבוע ליום 12.5.19 דיון שנקבע בתיאום מלא למעלה מארבעה חודשים קודם, ביום 27.12.19 (!) וזאת למרות שהאמתלא הרפואית לדחייתו היתה ידועה למבקשת כבר ביום 31.3.19.
 - ב. **הבקשה השנייה לדחיית הדיון**, בקשה שהתקבלה ביום 20.6.19 לדחיית הדיון הקבוע ליום 15.7.19 דיון שנקבע בתיאום מלא כחודשיים קודם לכן ביום 16.5.19 (!) וזאת למרות שהאמתלא לדחיית הדיון הייתה ידועה מזה חצי שנה. (כפי האסמכתא שצורפה לבקשה)
 - ג. **הבקשה לפסילת הרכב**, בקשה שהתקבלה ביום 13.6.19 וסובבת על החלטת דיין יחיד מיום 17.2.19 (!!) והתנהלות בית הדין בדיון מיום 16.5.19 (!).
- בר מן כל דין, ב"כ המשיבה כבר חקר את המבקש על תביעתו בדיון מיום י"א אייר תשע"ט (16.5.19) וזאת חרף טענותיו כביכול, ואף נקבעו בתיאום מלא עם ב"כ שני מועדי דיון ומשכך אין כל מקום להעלות טענת פסילת הרכב בגין התנהלות עבר.
- הדבר ברור כי טענה לפסילת הרכב יש להעלות בהזדמנות הראשונה לעילה זו וכפי שכבר נקבע כי טענת פסלות שופט היא טענה מקדמית שבמקדמית. אין לקבל מצב בו מי מהצדדים מבקש לראות להיכן הדין נוטה ואזי אם תנוח דעתו בכך ימלא פיו מים ואם לא אז יצא למלחמת חורמה, מהומה על לא מאומה. (ראה גם שורת הדין כרך יז עמוד שנד).
- כאמור בנדון דידן, לאחר התנהלות בית הדין התקיים דיון מלא בו חקר ב"כ המשיבה את המבקש, נקבעו שני דיוני המשך, וב"כ המשיבה בקש גם לקבוע מועד נוסף לתביעת המזונות, ולא העלה כלל טענה לפסילת הרכב עד אחר שראה כי בית הדין לא ייתן ידו לדחיית דיונים ללא סיבה.
- והנה, ב"כ המשיבה כבר הצהיר כי גם אם בית הדין ידחה את בקשתו הרי שהוא יערער על כך ומשכך בכל אופן יש לדחות את הדיון הקרוב. אמנם הגם שוודאי ב"כ המשיבה רשאי לערער כדין על כל החלטה של בית הדין בכלל ועל דחית בקשת הפסילה בפרט, אך אדרבה השיהוי בהגשת בקשת הפסילה מלמד על חוסר כנות ובפרט בנדון דידן בו לצדדים היה קבוע דיון בבית הדין הגדול ליום ראשון י"ג סיון תשע"ט (16.6.19) אודות שאלת הסמכות.
- אילו היה ב"כ המשיבה מגיש את בקשת הפסילה כדין לאלתר, הרי החלטת בית הדין דידן הדוחה את בקשתו היתה יכולה לעלות לדיון במסגרת אותו ערעור בו הופיעו הצדדים בבית הדין הגדול.
- אכן מאחר והמשיבה ו/או ב"כ מבקשים לדחות את הדיונים מדחי אל דחי לפיכך בחרו לחסום את האפשרות שבית הדין הגדול ידון בבקשת הפסילה במסגרת הערעור הקיים אודות הסמכות, ונראה כי לכן השתתה ב"כ בהגשת בקשת הפסילה עד יום חמישי י' תמוז תשע"ט (13.6.19) שהינו יום עבודה אחד לפני הדיון בערעור, באופן שערעור נוסף אודות החלטה זו יקבע למועד נדחה אחר.
- כאמור, בקשה לפסילת הרכב יש להגיש מיד עם בוא הטענה לעולם. כיוצא בזה נקבע גם בבית משפט העליון (בע"פ 1504/07 נעים נ' מדינת ישראל) וכדלהלן:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

רב טענות המערערים אינם עומדות בדרישה לפיה יש להעלות את טענת הפסלות בהודמנות הראשונה... אין בהתרחשות מאוחרת כלשהיא כדי לאפשר לבעל דין להעלות טענת פסלות

...

גם בערעור פלילי (תיק 2113/91 מדינת ישראל נ' עמוס יהודה) נקבע בין היתר כדלהלן:

טענת פסלות אינה יושק סודי אשר אותו שומר באמתחתו מי שגורס דבר קיומה של עילת פסלות

בנדון דידן יפים הדברים שנקבעו בע"א (6093/08) כדלהלן:

פסילת שופט היא מעשה יוצא דופן והיא מוצדקת רק בנסיבות בהן מוכח חשש ממשי למשוא פנים בענינו של שופט סביר ולא כל אימת שעולה חשש סובייקטיבי ולו למראית עין. מראית פני הצדק אינה אמת המידה לפיה נבחנת בקשת פסלות. וכבר התריע השופט אגרנט על כך שבעלי דין ועו"ד עושים לאחרונה חדשים לבקרים שימוש בעיקרון שהצדק צריך להיראות עד שלפעמים נוצר הרושם כי חשוב יותר שהצדק יראה מאשר הוא נעשה בפועל.

אמור מעתה, הבקשה שלפנינו לפסילת הרכב בית הדין דידן, מתחילתה לסופה, אינה אלא מקשיה אחת, ויש לדחותה במדוכיה של אבן וברזל. ולהוציא מליבן של טועני בית הדין שנה ופירוש את החלטותיו הברורות זכות וברות והיו למאורות לשעה ולדורות.

סכומם של דברים:

א. בית הדין דוחה את הבקשה לפסילת הרכב.

ב. עם זאת, מאחר ובי"כ המשיבה כבר הודיע שיערער על החלטת בית הדין משכך מחליט בית הדין לבטל את הדיונים הקרובים עד הכרעת בית הדין הגדול. (בהתאם לסעיף 19א(ח) לחוק הדיינים תשט"ו – 1955).

ג. על בי"כ המשיבה להציג לבית הדין דידן העתק ערעור שהתקבל במזכירות בית הדין הגדול והחתום בחותמת 'התקבל' וזאת עד תום שלושים יום.

ד. יש להציג למתן החלטה משלימה בתום פסק זמן התגובה.

האיש להלן (להלן המשיב) עותר לדחיית הערעור מהעילות המפורטות להלן.

להלן טיעונים מרכזיים של המערערת וב"כ

ח. בית הדין קמא פוגע בצורה עקבית שיטתית ומגמתית במערערת ובא כחה ללא כל סיבה או

התגרות. לראיה טוען שבית הדין לעג לב"כ המערערת בהחלטתו שכתב "אכן בית הדין

השתומם ונבהל עד מאד על ב"כ שטרם להכין ערעור על פסק דין שניתן בדיין אחד. ראיה

נוספת מביא ב"כ, מכך שדיין בהרכב הוציא החלטה ביחיד על כך שאין סיכוי לשלום בית

ויש לפתוח תיק לסידור גט. לדבריו, אחר הבעת דעה של אחד מדייני ההרכב עליו לפסול את

עצמו מכיון שכבר הביע עמדה. לראיה מביא שבית הדין המשיך עם הקו הזה בהחלטתו

בהרכב מלא מיום 23.06.2020 בה קבע כי המערערת אינה רוצה שלום בית ללא בסיס וללא

טענה. להלן ציטוט מההחלטה

ט. התנהלות זאת של המשיבה מצטרפת לאותו ניסיון פסול שעשתה בעבר לדחות את הדיון

באמתלא רפואית, וכפי שהצביע בית הדין בהחלטה נפרדת מיום 5.6.19.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חדבר ברור כי המבקשת שלום בית תעשה ככל שביכולתה ואף מעבר לכך על מנת לקיים את הדיונים בבקשתה, ולקיימם בהקדם, ולא לדחותם מדחי אל דחי.

עוד מצביעה המערערת על אירוע חמור לדבריה בו התנכל דיין נוסף במהלך דיון לב"כ המערערת בדרישת ב"כ המשיב לחיוב המערערת בהוצאות כגין בקשתה לדחיית הערעור. לטענתו, במקום לבקש תגובת המערערת וב"כ לבקשה קבע בית הדין שב"כ המערערת הוא זה שהתם על בקשת הדחייה של הדיון ולמרות הסבר ב"כ המערערת כי עו"ד ממשרדו חתם עליה ולא הוא, גער הדיין בו ואמר לו אתה חתמת על הבקשה וזו "היתממות חמורה מאד" ולא קיבל את הסברו, תוך כדי שהוא מעליב ומשפיל אותו. מצוין לפרוטוקול הדיון מיום 16.05.2019 שורות 44-68.

עוד טוענת המערערת, בית הדין חייב אותה בקנס בהחלטתו מיום 06.06.2019 ללא התראה ומתוך התעלמות מהסברי המערערת וב"כ בעניין מחלת הבן שבגינה נאלצה לדחות את הדיון. מצרף מסמך רפואי ממרכז שניידר על מחלת הבן ועל הצורך בביקורת רפואית אחת לחודש חדשיים.

עוד מוסיפה לטעון, כי בית הדין שקבע את סמכותו לדון במזונותיה ובמזונות הקטינים לא דן ולא פסק בעניינים דחופים אלו והותירה ללא משענת כלכלית.

לסיכום: עותרת לביטול החלטת בית הדין הרוחה בקשתה לפסילת ההרכב ויקבע הרכב אחר שלא בבית הדין האזורי חיפה משום הקשר ההדוק בין ההרכבים.

להלן טיעונים מרכזיים ותגובות המשיב

א. המערערת וב"כ יוצרים שרשרת פעילות של "סכסוך" מלאכותי עם הרכב בית הדין בהתבטאויות חריפות על דייני הרכב בית הדין ושיבוש הליכים באמצעות הטעיות חמורות, כאשר בית הדין הודף אותם בזהירות ולא נגרר אחר ניסיונות פרובוקציה של המערערת וב"כ.

ב. המערערת וב"כ מכוונים בעצם הגשת בקשת הפסילה למטרה אחת והיא להלך אימים על בית הדין (מצרף פסיקה אזרחית של השופט שמגר)

ג. המערערת לא הוכיחה כי בית הדין גילה משוא פנים שבגינם ניתן לבקש פסלות בהתאם לסעיף 19 לחוק הדיינים. עוד מצוין כי לבית הדין אין כל קירבה או קשר כל שהוא לאחד מבעלי הדין וב"כ, כך שעל המערערת להוכיח שאכן בית הדין "שונא" אותה כטענתה ולא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להסתפק בהטחת האשמות ללא בסיס. מציין לדברי המלומד יגאל מרזל בספרו "דיני פסלות שופטים במאמרו "מהו טיבה של חובת תום הלב בכל הנוגע להגשת בקשת פסלות" ולפסיקות נוספות.

ד. מכחיש טענות ב"כ המערערת כנגד בית הדין בעניין בקשתה של המערערת לדחיית מועד הדיון ומציין להחלטת בית הדין המפריכה את טיעוני המערערת וב"כ בעניין זה.

לסיכום: דורש לדחות את הערעור תוך חיוב בהוצאות משפט משמעותיות.

הקדמה הלכתית כללית

לפני שנבאר העולה בנידון דין חובתנו להבהיר תחילה ההתייחסות ההלכתית וההתייחסות החוקית הכללית לבקשה פסילה, בטענה שהדין שונא לאחד מבעלי הדין. אין בכוננתנו בפקס דין זה להאריך בהגדרת דינו של שונא, באיזה מקרים הדין פסול ובאיזה מקרים ראוי שהדין ימנע עצמו מלדון מעיקר הדין או ממידת חסידות ועיין במה שנכתב בנושא זה בפס"ד של ביה"ד הגדול בתיק 884268/2, ברצוננו להבהיר התייחסות הדין לבקשת הפסילה כשבעל דין מבקש שיפסול עצמו. ולאחר מכן נתייחס פרטנית לעובדות מקרה זה.

הרא"ש כתשובותיו (כלל נו, ט) כתב וזו לשונו:

... דע, כי אין לנו אלא מה שאמרו חז"ל וכו' "אוהב זה שושבינו ושונא כל שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה" וכו' [...] וצריך הבעל דין לברר בעדים שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה. אם אין הדין מודה לו אבל בדיבורו אינו מהימן, דאם לא כן יפסול כל הדיינין, ושנאה שבלב לא תוכל להתברר ולא נחשדו ישראל על כך. ואף אם אינו שונאו כל כך הדין מוזהר שלא לדון לכתחילה כדאמרינן בפרק בתרא דכתובות, לא לידון איניש לא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה וכו' [...] אבל אם הוא רוצה לדון אין בעל דינו יכול לפוסלו.

וכן כתב הטור:

אין הדין יכול לדון את אוהבו ולא את שונאו ואיזהו שונא שאינו יכול לדון כל שלא דבר עמו ג' ימים מתמת איבה ואוהב שהוא חבירו ורעהו. ואם הבעל דין אומר שהדין שונאו, ואין הדין מודה לו – אין הבעל דין יכול לפוסלו מלדון אלא אם כן יביא עדים שלא דבר עמו תוך ג' ימים באיבה, ובאלו אין דיניהן דין כמו שאר הפסולין. ואם אינו אוהבו ושונאו כל כך – אין לדון לכתחלה, דאמר רבא "לא לידון איניש לא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה – דרחים ליה לא חזי ליה חובתיה ולדסני ליה לא חזי ליה זכותא", ואפילו אם אין מכוין להטות הדין – מתוך שלבו נוטה לזכות לאוהבו ולחייב את שונאו אינו יכול להוציא הדין לאמתו, אבל אם דנו – דיניהם דין.

ופסקם הרמ"א (חושן משפט סימן ז סעיף ז):

"מי שאומר על הדין שהוא שונאו או אוהב בעל דינו אינו נאמן וצריך ראיה לדבריו".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יש להוסיף דעל עצם דברי הרא"ש, דהיכא שבעל דין חושדו לדיין שהוא שונאו עליו להביא ראיה ואין חובה על הדיין להסתלק אלא ממידת חסידות, העיר המשכנות יעקב (חושן משפט סימן ז):

הנה הטור כתב: "ואם הבע"ד אומר שהדיין שונאו" כו' "אין הבעל דין יכול לפסולו מלדון" כו'. ומובא ג"כ דבריו בש"ע סי' ז' מ"ז [צ"ל: ס"ז] בהג"ה. אך זהו מצד עיקר הדין דגמרא. אבל עי' בזוה"ק פ' בלק על פ' אבינו מת במדבר כו' שכתב שהחושד לדיין בשנאה יכול להוסיף עליו דיינים ואנשים שישמעו דינו ולא יטה משפטו. וסיים: ואי לא – ידחי מן דינא. ואמר: "כיון דחמא משה" כו' "אמר: חמינא דכל כינופאי דגוברין" כו' "עלי קריבו, מיד: ויקרב משפטן לפני ד'. "דיינין אחרנין ארחא דא לא נטלין" כו' "אקרון עזי פנים, לית בהו מענוותנותא דמשה כלל" כו'. מבואר להדיא שגם הדיין צריך להשמט שלא לדין מי שחושדו בשנאה אם לא כשאין דיין אחר בעיר דאז ודאי לאו כל כמיניה למפסל דייני רק בבירור גמור.

ומשמע מדבריו שאם יש מי שידון ראוי לדיין להסתלק ואין זה רק מידת חסידות. אבל נראה שגם לדעת הזוהר אין הדברים אמורים אלא דומיא דעובדא דכנות צלפחד שחשבו שמה מקפיד על מי שהתריסו כנגדו, אבל ברוצה לפסול ללא סיבה אמיתית או כדי לשבש ולהאריך את ההליכים לא ראוי שיפסול עצמו וכמו שיתבאר.

מעתה לדעת הראשונים דהיכא שאינו שונאו ממש אינו אלא ממידת חסידות ובעל דין אינו יכול לפסולו הוא הדין שהדיין לא יפסול עצמו היכא שמפסילתו ייגרם נזק לצד השני והדברים מבוארים בדברי המהרי"ק (שורש כא) שנשאל אם מחותן יכול לדון את מחותנו, או שהצד השני יוכל לדרוש ממנו להסתלק מלדון את הדין מצד חומרא שהרי הוא אוהבו, וכתב שם המהרי"ק:

אין לנו לומר שמצד החומרא לא ידון אותו ככל הני עובדי דפרק בתרא דכתובות (דף קה) שפירשו שם התוספות דמחמירים על עצמן היו ולזה אמרתי דכהאי גונא אין ראוי להחמיר כלל דחומרא דאתי לידי קולא היא להחזיק ידי הרמאין ונותנים עיניהם בממונן אחרים [...] ומאחר שהוכחנו שכשרים לדון בדפירשתי לעיל אין לומר שמפני החומרא שיש לו להאלוף מהר"ר שמעון כ"ץ יצ"ו להסתלק מן הדין אלא אדרבה יש לו להשתדל בדין שלא לרדות הרמאים וכדפירשתי לעיל. וכל שכן לפי הלשון שמצאת במרדכי גדול מאושרי"ך וזו לשונו:

אבל הכא באוהב כדבסמוך ובפרק שני דייני גזירות (דף קה): "פרח גדפא ארישיה" כו' עד "דאין אלא חומרא בעלמא ומדת חסידות הוא שהיו מחמירים על עצמן כדאשכחן בכמה דברים אבל פסולים לא היו".

הרי שכתב בשם רבנו תם דאין זה אלא מדת חסידות וחומרא על עצמן. אבל במקום שהחומרא באה לידי הפסד לאחרים – פשיטא ופשיטא שאין מקום לחומרא זו דאדרבה מחוייב כל אדם להציל חברו מהפסד ונזק ועשוק מיד עושקו וכן משמע נמי לשון דמחמירים על עצמן דדוקא היכא שאין הדבר נוגע לאחרים ככל הני עובדי בפרק בתרא דכתובות דהו נפיש דייני טובא באתרייהו דהני חסידי שהיו מחמירים בכך ולא היו גורמים שום הפסד לא לתובע ולא לנתבע חלילה.

מבואר בדברי המהרי"ק דעד כאן לא אמרין שהדיין יחמיר על עצמו ממידת חסידות אלא היכא שלא ייגרם נזק לאחד הצדדים, אך כשייגרם נזק, לאו כל כמיניה להחמיר על עצמו ולהפסיד לבעל דין דכהאי גוונא לאו מידת חסידות היא.

ועיין בים של שלמה (בבא קמא פרק י סימן לד) שכתב שבקיבל עליו אחד מן הצדדים לדון בפני קרוב, אין לדיין להסתלק אפילו ממידת חסידות (אף שפסול מדאורייתא בלא קיבל), וכתב שהסתלקות הדיינים בכהאי גוונא גורמת לעיוות הדין, ועיין בש"ך (סימן ז ס"ק טו) שהביאו, וסברתם נוטה לסברת הרא"ש שאין יכול לפסול הדיין משום שיגרום לעיוות הדין. ונראה לומר דאף מה שכתוב בזוהר דהיכא דבעל דינו חושדו יש לדיין להסתלק ממידת חסידות היינו דווקא כשחושדו לשונאו, דבשונא איכא דררא דפסול דאורייתא שהרי שונא פסול מהתורה אלא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שחובת ההוכחה היא על המבקש מהדיין להסתלק. אבל בשאר מילי שאין פסול דאורייתא וכל הפסול הוא ממידת חסידות – הדבר תלוי בשיקול דעתו של הדיין. ונראה דדווקא בעובדה שעשה על כל פנים לדיין טובה או חושש שיסתתמו דברי שכנגדו. אבל היכא דליכא הך חששא, אין לנו לחדש שגם בכהאי גוונא יסתלק הדיין ממידת חסידות. והנה מאי דאיתא בזוהר הוא מפני שבנות צלפחד חששו שמשה שונא את אביהן, והדין בשורשו היה לגבי אביהן – אם יש לו חלק בירושת הארץ, וממילא נפקא מינה אם יירשו חלק זה, אבל בבן שונאו – כשהדין הוא עליו עצמו ולא על אביו אלא שיש נפקא מינה לגביו – שאינו פסול לדונו, אין מקום שיסתלק אף ממידת חסידות. ועיין עוד בשו"ת מהרשד"ם (חלק חושן משפט סימן ב) שכתב:

נדרשתי לאשר שאלוני אם נשאל מחכם אחד שאלה במעשה שהיה במחלוקת שנפל בין ראובן ושמעון ואחר כמה ימים ושנים באו אותם ראובן ושמעון להתדיין ואחד מהבעלי דינים פוסל לדיין לאותו החכם אשר נשאל באותו הנדון וכתב פסק עליו וחבירו משיב לו שכשנשאל החכם הנ"ל זה ימים ושנים הרבה היה הוא בארץ מרחקים ואז לא היה זה הבעל דין שלו בעל ריבו אלא שאחר כך נעשה מחמת חיתון וגם האשה אשתו של הבעל דין הנזכר שהיא בעלת הריב היתה במלכות אחר לא נודע אז שהיא תבא לזה המלכות ובנדון הנ"ל לא זה החכם בלבד פסק אלא רוב חכמי ישראל כתבו פסקים ולמה יפסלו כלם והם פסקו על השאלה שנשאלה לפנייהם ואם צדיק הראשון בריבו יבא רעהו עתה ויחקרו ויסדרו טענותיו לפניו כי כבר אפשר שיוולדו טענות אחרות וזה החכם הנ"ל הוא דיין וחכם מהקהל של הנתבע [...]

תשובה: מדת חסידות ודאי לא קאמינא, דמדת חסידות הוא שיסתלק הדיין ולא ירצה לדון בין מכח הטענה הראשונה ובין מכח הטענה השנית. אלא שאם באנו לידי כך לא ימצא אחד באלף יוכל לדון. גם אם ימצא אחד מהכתות עשוק בדינו מחמת הסתלקות הדיין לקתה מדת הדין, ואין ראוי לדיין לנהוג במדה זו אחר שנמשך ממנה נזק, וכמו שיתבאר מדברי מהררי"ק (שרש כא), יעוין שם. לכן מה שראוי לראות בנדון דידן אם מן הדין מספיקים הטענות הנזכרות לפסול לדיין מחמת שתיהן או מחמת אחד מהם [...]

חזינן מדברי מהרשד"ם שסבר כדעת המהרי"ק ולכן הכריע שכאשר דיין צריך לקבל החלטה אם לפסול את עצמו מלדון, ואין הוא חייב לעשות כן משורת הדין, עליו לשקול תחילה אם קיימת סיבה מוצדקת לפסילתו. ואם הסיבה אינה מעיקר הדין עליו לשקול אם פסילתו תגרום נזק לצד השני שאם כן לקתה מידת הדין. ההסבר לכך הוא: היות שהסיבה לפסילת הדיין במקרים של חשש להטיית דין היא כדי שהצדק לא רק יעשה אלא גם ייראה, אין לנהוג כך אם בהסתלקותו של הדיין נגרם נזק לצד שכנגד, שהרי אז אומנם הצדק "כביכול" נראה אך לא נעשה.

והנה מצד הדין אין אדם יכול לקבוע את בית הדין שבפניו ידון אם יש בית דין קבוע בעיר, וכמו שכתב השולחן ערוך (חושן משפט סימן ג סעיף א):

וכל שלשה נקראים בית דין ואפילו הדיוטות [...] והם דנים את האדם בעל כרחו אם הנתבע מסרב לדון או שאינו רוצה לדון עם התובע בעירו. אבל אם רוצה לדון עמו בעיר אלא שאין חפץ בשלושה אז 'זה בורר לו אחד'.

וברמ"א שם:

"נראה לי: זוקא בדיינים שאינם קבועים אבל אם דיינים קבועים בעיר לא יוכל לומר 'לא אדון לפניכם'."

ועיין ברמ"א (שם סימן יד סעיף א) שכתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"נהגו בזמן הזה שכל זמן שיש בית הדין בעירו אין אחד יכול לכונן חבירו שילך לבית דין אחר."

ולפיכך במקרה שלפנינו, שהרכב בית הדין לא מכיר אישית את הצדדים, אין הוא אוהבם ואינו שונאם ובית הדין דן את הדין כפי ראות עיניו. ברור שאין ביכולתו של אחד הצדדים לפסול את בית הדין מפני שהתנהלותו אינה נראית לו.

ועיין במאירי בכתובות (קה, ב) שאחרי שבתחילת דבריו קבע שאפילו בשונא גרידא פסול לדון, סיים שדברים אלו אמורים בסתם ת"ח, אך מי שצורכי העיר מוטלים עליו לא נפסל ככהאי גוונא מפני שמעשיו אינם אלא לצורך שמיים ולא נחשב בזה אוהב או שונא וזו לשונו:

ותלמיד חכם שבעיר שצרכי העיר מוטלין עליו וכמו שאמרו במסכת מועד קטן (ו, א): "צורבא מרבנן דאיכא במתא – כל מילי דמתא עליה רמיין", אף על פי שאוהבין אותו בני עירו או ששונאין אותו אינו נמנע מלדונם שאין אהבתם אותו אלא שאינו מוכיחם כל כך בקושי ובדברים המכאיבים ומניח מקום לשלום ואין שנאתו אלא מצד שמחייב אי זה מהם בדינו ומאחר שרואים שהיום מחייב פלוני ופלוני למחר אף הם אומרים לא שנאה מעוררתו אלא בנימוסיהוון אינון עסקין.

ומשכך, אם כל מה שנעשה כדין נעשה וכהתאם לחובות המוטלות על הדיין, אסור לו להסתלק מן הדין.

נוסיף ונאמר: מה ששינינו שאדם יכול לטעון "לבית דין אחר אזילנא" הוא דווקא אם לא פתחו בדינו, אבל אם פתחו בדינו אינו יכול לומר "לבית הדין הגדול אזילנא", ועל אחת כמה וכמה בנידון דידן שלא שייכת אמירה זו.

ועיין בזה בתשובת ריב"ש (סימן שנד):

גם נראה שמאחר שדייני מורסיי"ה פתחו בדיניה ומורשה שמעון עשה תביעתו בפניהם צריך שיגמר שם הדין בפניהם כדאמרינן בבבא קמא פרק הגוזל בתרא (ק"ב:): דהיכא לא פתחו בדיניה מצי נתבע למימר לבית דין הגדול קא אזילנא אע"ג דהאי בי דינא נקיט רשותא למידן מבית דין הגדול והיכא דפתחו בדיניה לא מצי למימר לבית דין הגדול קא אזילנא אלא צריך שיגמור הדין על פי הדיינים שהתחילו לדון בו. ועיין שו"ת הריטב"א (סימן קפא).

והנה גם במקרים שבהם בית הדין מנדה או מטיל קנס על מי שמסרב לבא לפני בית הדין או דיין שמנדה מאן דהו מפני שזילזל בכבודו אין הדבר פוסלו מלדון דינו וכך כתב הרמ"א (חושן משפט סימן ז סעיף ז):

"המנדה חבירו משום שזלזל בכבודו, יכול לדונו אחר כך, מאחר שאינו שונאו."

ודין זה מקורו בדרכי משה הקצר (שם) שכתב:

אמרינן בפרק עשרה יוחסין (ע, א): "ההוא גברא דאמר: 'מאן יודא בר שוסקאל'?" כו' "שמתיה רב יודא, אמרי ליה: קרא לאינשי עבדי, אכריז עליה דעבדא הוא" כו' – נראה ללמוד משם דהמנדה חבירו משום שזלזל בכבודו יכול לדונו אחר כך ולא מקרי שונא בכך וצריך עיון.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

היינו: אף אחרי שנידהו מפני שזלזל בכבודו לא נמנע מלדונו, ולכן הכריז עליו ודן שהוא עבד עיי"ש בסוגיית הגמרא (ע, ב). והנה אף שהדרכי משה השאיר את הדבר ב'צריך עיון' – מלבד שלהלכה פסק כן בהגהת השולחן ערוך וכנ"ל, יש להוסיף גם שאף מה שהניח ב'צריך עיון' היינו דווקא במי שהדיין נידה מפני שפגע בכבודו בגין מעשה מסוים ואחר כך בא לדונו בגין מעשה אחר, אבל לא היכא שמטרת הנידוי היא כדי לחייבו להופיע או בגין התנהלותו בדין לפניו. ככהאי גוונא בין שמטיל נידוי ובין אם כופהו באופן אחר אין בדבר משום שנאה אלא מילוי חובתו כדיין – דאי תימא שבכהאי גוונא ייפסל נפל פיתא בכירא, שכל בית דין שיפעל כמו שאמרו חז"ל וכפי שנפסק בשולחן ערוך באופנים שאותם קבעו חז"ל לכפייה, ייפסל במקרים אלו, ואם כן מה הועילו חכמים בתקנתם? ועל כורחך דכל היכא שעושים כן כדי לכופו להופיע (וכוודאי כשמבטלים הנידוי כשבא בפניהם), והוא הדין במי שמופיע בצו הבאה, ומורים לו להפקיד סכום כסף להבטחת הופעתו, שאין בדבר משום שנאה, ולא יכול להיות שייפסל בזה, דאם לא כן בטל דינא. ואומנם גם בלאו הכי יש לומר דלכל היותר יהיה כמי שאין דעתו נוחה ממנו שגם הוא – לדעת המהרשד"ם אין צריך לפסול עצמו אפילו ממידת חסידות, אך יותר נראה דהוה כתי"ח שעול הציבור מוטל עליהם ולא מיפסלו כלל. ועיין בשו"ת רב פעלים (חלק ב חושן משפט סימן א) שנשאל במורשה שביזה את הדיין וסטרו הדיין ועתה טוען המורשה שלא יוכל הדיין לדון זה שנעשה שונא.

שאלה: נשאלתי ממעלת הבית דין יכב"ץ:

ב' מורשים באו לדון בפני שלשה דיינים הקבועים בעיר, ואחר שדנו את הדין וכתבו וגילו דעתם בפסק הלכה עמד המורשה האחד וביזה בדברים את דין הראשון, ואותו הדיין הכהו וסטר אותו שתי סטירות. ואחרי זה נולד דבר אחד באותו ענין שצריכין אותם הבית דין לעיין בו ולהורות לאותם המורשים פסק דין להלכה, וזה המורשה אשר ביזה ותיכה טוען: כיון שהוא ביזה הדיין, ותכהו, נעשה שנאה ביניהם ושונא פסול לדון, ולכן אינו רוצה שישב אותו הדיין הראשון אשר הכהו באותו הדין. והמורשה השני טוען דאין זה בכלל דין שונא, ועוד: עתה יהיה חוטא נשכר כי זה טוען כך כדי להאריך פסק אותו ענין, דניחא ליה בהכי מכמה סיבות. ועל זאת יודיענו מעב"ת הסכמת דעתו בדבר זה ושכמ"ה.

תשובה: ידוע הוא שאפילו בשונא גמור, דעת מרן ז"ל שקבלנו הוראותיו דינו דין, וכמו שכתב הגאון חיד"א ז"ל בברכי יוסף (סימן ז סוף ס"ק יח) עיין שם. ובהיכא דיש שנים דנים עמו מצינו פלוגתא בין האחרונים. מיהו בנדון דידן אין אנחנו צריכין להאריך בזה כי בנדון דידן אין לזה דין שונא, דהא כתב מור"ם ז"ל (בסימן ז סעיף ז): "המנדה את חברו בשביל שזלזל בכבודו יכול לדונו אחר כך מאחר שאינו שונא." ומפורש הטעם בלבוש ז"ל: "שאינו זה נקרא שונא אלא שמענישו על פקרותו." עיין שם. והכי משמע נמי מתשובת רבינו מאיר ז"ל שהביאו הכנסת הגדולה (בסימן ב הגהות הטור אות יד):

קהל שתיקנו כל מי שיחרף הדיין יתן קנס כך וכך לדיין – כל דיין שהוא מתכוין להקניט לבעל דין כדי שיחרפנו ויטול קנס הרי זה נוטה אחרי הבצע והוא שנוי. אבל אם לא כיון הדיין להקניטו וחרפו, מותר לו לדיין ליטול הקנס. ע"כ. והובאה תשובה זו בתשובות רש"ל גם כן, עיין שם. משמע כי מצד זה שחרפו וקנסו אינו נכנס בדין שונא, וכן כאן בנדון דידן שבזהו קצת בדברים, ועל ידי כן הכהו הדיין אין זה בכלל שונא.

ועוד איכא טעמא רבא בנדון דידן לסתור טענה זו של המורשה מכח המנהג הידוע פה עירינו מדורות שלפנינו וגם עתה מעשים בכל יום, שמזדמן הרבה פעמים דבעל דין מחרף את הדיין מן הדיינים הקבועים בעיר ואין הדיין ההוא מסתלק מאותו הדין מכח טענה דשונא, ולא נשמע בשום פעם שיטעון אדם טענה כזו בשביל דבר זה. ויתכן דנהגו כסברת האומרים כיון דיש שנים אחרים עמו שלא חרפם, מצי אותו דיין לדון לכתחלה את הדין עם השנים שעמו, או יתכן דנהגו שלא יוכל שום אדם לטעון טענה כזו אפילו אם חירף כל הדיינים ועשו בו משפט כתוב חרם וכיוצא. והנה נידון השאלה עדיף טפי כי המורשה הוא שחירף את הדיין, ואחר כך הכהו, ולא חשדינו לדיין שיפסיד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ממונו של בעל דין בשביל שנאתו עם המורשה, ועל כן אין שומעין לטענה זו. וה' יתברך יאיר עינינו באור תורתו, אמן כן יהי רצון.

דברי הרב פעלים מיירי אף במקרה שהדיין נהג שלא כדין בהכותו את המורשה וקל וחומר במקום שנהג בביטויים שלא נראים לבעל דין וק"ו בן בנו של ק"ו כשהתנהג ללא דופי, אף שהגידון אינו מרוצה מהתנהלותו והחלטותיו.

ונעתיק עצמנו לפן החוקי. העילה הרלוונטית על פי החוק לפסילת דיין נקבעה בחוק הדיינים תשט"ו – 1955.

וזו לשון סעיף 19א (א) לחוק:

"דיין לא ישב בדין אם מצא, מיזמתו או לבקשת בעל דין, כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט."

דבר זה ובלשון זה נקבע גם בסעיף 15א (א) לכללי האתיקה לדיינים תשס"ח – 2008.

ובנוסח דומה נכתב בסעיף 77א (א) לחוק בתי המשפט (נוסח משולב) תשמ"ד – 1984 שלפיו:

"שופט לא ישב בדין אם מצא מיוזמתו או לבקשת בעל דין כי קיימות נסיבות שיש בהם כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט."

בעל דין שהחלטת בית הדין אינה מוצאת חן בעיניו, לא יוכל להעלות טענה לפסילת הרכב בית הדין אם לא הוכיח עילה ממשית למשוא פנים (וכמו שכתב בחשובת הרא"ש שהובאה לעיל). מובן שאם תינתן החלטה או פסק דין שלא ייראו לו, זכותו להגיש ערעור – כשהדיין היה בערכאה קמא – אך אין בחוסר הנחת שלו מהתנהלות בית הדין כדי לפסול את בית הדין. לא בכדי נקט המחוקק בלשון "נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט", טענות ממשיות ולא הפרחת טענות בעלמא, (ועיין מה שכתב בזה הגר"א הישריק בהחלטה מיום ד' ניסן תשע"ו – 12.4.16 בתיק 1071670/1, פורסמה באתרים המשפטיים).

מעתה מאחר שאין בעל הדין יכול לפוסלו גם הדיין לא ראוי שיפסול עצמו, שהרי משורת הדין ההלכה והחוק התחייב לדון ואין מקום שימלט מחובתו.

בסיום דברינו בנקודה זו נדגיש שמול עינינו עומדת הדרכתו של הרב הראשי לישראל (תשמ"ג – תשנ"ג) ונשיא בית הדין הרבני הגדול הגאון רבי אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל אשר כתב בהחלטה (פורסמה בקובץ שורת הדין ט עמ' תנז):

הנימוק שניתן, שמכיוון שב"כ הבעל העלה חשדות נגד בית הדין, לכן אין בית הדין יכול להמשיך בדין, אינו נימוק כלל ואף משמש תקדים מסוכן. תגובה כזו של כניעה להטלת דופי בבית הדין עלולה להביא לידי שיתוק של עבודת בית הדין. במקום לדחות בתקיפות תעלולים של בעל דין שבית הדין יודע שדבריו מנוגדים לאמת, נכנעים לדרישתו המחוצפת, וכדי בזיון וקצף. לפי הדין אסור לבית הדין להימנע בכגון דא מלדון דין אמת ומלעשות צדק. אין לקבל את ההסתלקות ובית הדין ימשיך במשפט וכתורה יעשה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עד כאן דברינו בעניין התנהלותו של דיין כשאחד מהצדדים מבקש לפוסלו, ומעתה נהדר לנידון דיין.

דין והכרעה

לאחר שבית הדין שמע באורך רוח את ב"כ הצדדים ועיין בחומר הרב שבתיקים הכולל כתב ערעור וכתב תשובה וכן חומר מבית הדין האזורי, פרוטוקולים והחלטות בית הדין וכן חומר שהצדדים המציאו בתיקים, עמדת בית הדין שיש לדחות את הערעור בהיעדר תשתית ראייתית מספקת לטיעוני המערער בהתאם לנפסק בהלכה ובחוק וכן בהתאם לפסיקות האזרחיות שהתגבשו במהלך השנים.

נימוקנו:

נקדים ונאמר שפטורים אנו להרחיב בהוכחות להפרכת טיעוני המערער וב"כ.

בית הדין קמא התייחס אחת לאחת לכל טיעוני המערער ולאחר בחינה מדוקדקת בנתונים העובדתיים הפריך אותם תוך ביסוס נימוקיו לדחייתם. דברי ביה"ד מגובים היטב במסמכים שבתיק.

לא מצאנו ראייה לאף לא אחד מהטיעונים שהעלו המערער וב"כ פרט לטענות על התרשמותם והכנתם שבית הדין ולפחות שניים מחברי ההרכב שונאים אותם. כשנשאל ב"כ המערער על ידינו מהו הנימוק שלדעתו גורם לביה"ד לשנוא כביכול את המערער, לא הייתה בפיו תשובה. אין ספק שהחלטה של רשות שיפוטית שניתנה על פי ראות עיניה והתרשמותה, אין בה משום שנאה לאותו צד שהחלטה לא מטיבה עמו.

גם החלטת הדיין היחיד ביום י"ב אדר א' תשע"ט (17.2.19), לא ניתנה בחלל הריק, ההחלטה ניתנה בעקבות בקשות ותגובות הצדדים המתארות עומק הסכסוך, אמנם החלטה זו שמהותה המלצה, ניתנה בחוסר סמכות, ומוטב היה שלא היתה ניתנת כלל. עם זאת אין ספק שגם אחר התרשמותו, הדיין ישמע הצדדים בלב פתוח ונפש חפצה, וייתן את פסק דינו בהתאם למה שיוכח לו. אין בתיאור המצב כפי שהוא לעת הזאת בהתרשמות ראשונית, בכדי לקבוע שהדיין כבר פסק את פסקו ולא ישקול ביושר את מה שיוצג ויוכח בפניו אם יוצג ויוכח. מה גם שביה"ד האזורי הבהיר כבר בעבר שהחלטה זו שניתנה בדין יחיד מבוטלת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להלן חלק מפסק דין שניתן ע"י אחד מחברי ההרכב בתיק אחר בערעור לפסלות הרכב והמעייין בו ימצא די סיפוקו לדחות את הערעור על הסף (בציטוט זה הוזכרו חלק מהנימוקים הכלליים שכתבנו לעיל):

בקשת הפסילה של המערער בבית הדין, כמוה כהטלת דופי בעבודתם הנאמנה של כל מי שנקרה בדרכו הכולל מנהל תלמוד התורה, המחנך ושירותי הרווחה שבית הדין מתחשב דבות בעמדתם המקצועית והאובייקטיבית.

המעייין בערעור יראה נכוחה שעיקר הערעור מתבסס על הנחת יסוד מוטעית של שנאת הדיין או הדיינים כלפיו, דבר שלא הוכח מעולם, אין לו כל בסיס ומנוגד לכלל ההלכתי שלמדנו חז"ל "כל אדם בחזקת כשרות" ק"ו דייני ישראל.

וראה עוד מאמרו החשוב של הגר"א שיינפלד שליט"א בספר שורת הדין כרך י"ד שהביא מקורות הלכתיים רבים מהפדרי"ם ועוד, לדחיית בקשות לפסלות הרכב דיינים, ושם במסקנתו הביא שאף אם יש מידת חסידות יש מקום להסתלק מן הדין, אם כתוצאה מההסתלקות ייגרם נזק ועינוי דין לצד השני שיש לדחות את בקשת הפסלות מכיון שלקחה מידת הדין אם הדיין יפסול עצמו במקרה זה.

ודוק מינייה לאתרין, שהמשיבה מתנגדת בתוקף לבקשת הפסלות והעיגון הממושך ממנו היא סובלת עשוי להחריף יותר ככל שנקבל את הערעור, גם אם יש מקום ממידת חסידות להסתלק אין לנהוג כן שלא תלקה שורת הדין.

לא על מקרה זה נחלקו הפוסקים שציין. וראה עוד שו"ע חו"מ סימן י"ז סעיף ה' ובנו"כ שם, הש"ך, ובפ"ת. וראה עוד מאמרו החשוב של הגר"א שרמן שליט"א בתחומין כרך י'.

וראה עוד בספר שורת הדין (כרך ט' עמוד תנו) מאמר חשוב ותקיף של הרה"ר לישראל הגר"א שפירא זצ"ל שדחה ערעור לפסלות דין בגין חשדות ובו כתב בין היתר "שהדבר משמש כתקדים מסוכן, תגובה כזו של כניעה להטלות דופי בבית הדין עלולה להביא ליד שיתוק עבודת בית הדין, במקום לדחות בתקיפות תעלולים של בעל דין כשבית הדין יודע שדבריו מנוגדים לאמת, ונכעיס לדרישתו המחוצפת וכדאי ביזיון וקצף"

לא מצאנו בכל כללי הפסיקה שבפוסקים עילת פסלות ללא הוכחה מבוססת על ראיות שיש בהם ממש, וכן מצאנו שפסק הרמ"א בחו"מ סימן ז' סעיף ז' "מי שאומר על הדיין שהוא שונאו או אוהב בעל דינו אינו נאמן וצריך להביא ראיה לדבריו" ק"ו לאומר שבית הדין שונאו ללא בסיס ראיתי. בית הדין אינו חשוד חלילה להיות רשע. הטוען על בית הדין טענה שכזו כמוה כטוען שבית הדין רשע כאשר לבית הדין עומדת חזקת כשרות גמורה.

בנסיבות מקרה זה בו המערער מטיל דופי בעבודתם המסורה של הדיינים ללא כל בסיס סבור בית הדין שיש לחייב בהוצאות משפט.

תביעה זו כמוה כתביעת סרק שיש לבית הדין חשש סביר שהמערער פועל ממניעים של גרימת סחבת דיונית דבר הגובל בעינוי דין חמור המצדיק חיוב בהוצאות משפט.

לא בכדי בחרנו לצטט את החלטת בית הדין נשואת הערעור כדי להימנע מלצטט קטעים ממנה הסותרים את טיעוני המערערת וב"כ. המעייין בהחלטה יראה נכוחה שפני בית הדין להסביר למערערת את טעויותיה ולהמשיך את ההליכים ללא משוא פנים, מנגד, המערערת וב"כ נוקטים באמצעים פסולים לדחות את הקץ לעיכוב הליכים.

כאשר לטענה שהעלתה המערערת בכתב הערעור בעניין אי מתן החלטה בבקשה למזונות זמניים בעבורה ובעבור שני קטינים. ההדגשות לא במקור.

נצטט קטע מהחלטת מאוחרת של בית הדין האזורי מיום ח' בתשרי תש"פ 07.10.2019 בה נאמר

בשולי החלטה, ועל מנת להוציא מליבן של טועין התמהים מדוע לא נפסקו מזונות למשיבה, מבהיר בית הדין את הפשוט לכל מתבונן וכדלהלן:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- א. בדיון הראשון מיום י"ח טבת תשע"ט (26.12.18) ב"כ המשיבה התנגד לסמכות בית הדין כמו גם בסיכומיו מיום (4.2.19).
- ב. לאחר קבלת סיכומי הצדדים קבע בית הדין בהחלטה מיום כ"ו אדר א' תשע"ט (3.3.19) כי סמכות הדיון במזונות קמה וגם ניצבה לבית הדין.
- ג. המשיבה עצמה בקשה והתעקשה בדיון הראשון כי הדיון הבא (לרבות המזונות) יקבע רק לאחר הבר מצווה לבנם המשותף, וחרף התנגדות המבקש נקבע דיון רחוק ליום ז' אייר תשע"ט (12.5.19).
- ד. המשיבה עצמה דאגה לדחיית הדיון (לרבות הדיון במזונות) בבקשה שאינה כנה כלל וכפי שביט הדיון שנה ופיר'ש בהחלטה מיום כ"ג אייר תשע"ט (27.5.19) ובהחלטה מיום ג' סיון תשע"ט (6.6.19).
- ה. למרות האמור, ועל מנת לדון גם במזונות, בית הדין קבע דיון שלא מהמנין ליום י"א אייר תשע"ט (16.5.19) כאשר בתום הדיון (עמוד 11 לפרוטוקול - !!) בקש ב"כ המשיבה לדון במזונות ובית הדין בקש מהצדדים לתאם מועד סמוך.
- ו. הדבר ברור כי פסיקת מזונות נעשית מתוך אחריות ואחר דיון מקיף ולא בחטף פתח כלאחר יד אחר דיון מתיש כדוגמת אותו דיון הנזכר.
- ז. ב"כ הצדדים לא השכילו לתאם מועד קרוב, למעט דיון ליום כ"ג תמוז תשע"ט (15.7.19) ובית הדין הבהיר כי בדיון הקרוב ידון בית הדין גם במזונות.
- ח. והנה, רק לאחר למעלה מחודש ימים ממועד בו נקבע הדיון (16.5.19) התקבלה ביום י"ז סיון תשע"ט (20.6.19) הודעת המשיבה כי מזה חצי שנה (!!!) נקבע לה שיבוץ כמדריכת טיולים במועד הדיון.
- ט. בית הדין כבר העיר לנכון בהחלטה מיום ה' תמוז תשע"ט (8.7.19) כי התנהלות זאת של המשיבה מצטרפת לאותו נסיון פסול שעשתה בעבר לדחיית דיונים סמוך לקיומן, וכפי שהצביע על כך בית הדין בהחלטות הנזכרות. (סעיף ד').
- י. לאור האמור יש לדחות במדוכ'ה של אבן וברזל את טענות ב"כ המשיבה מדוע לא נפסקו מזונות, כאשר המשיבה עושה כל אשר לאל ידה לדחות את הדיונים מדחי אל דחי.

עד כאן מההחלטה המתייחסת לטיעוני המערערת בעניין אי פסיקת מזונות.

דומה כי ביה"ד הסביר את עצמו, מדוע לא התקיים דיון במזונות.

נציין כי בפרוטוקול הדיון מיום 16.05.2019 טען המשיב כי לא מגיע לה מזונות מאחר והילדים שוהים אצלו ובית הדין בקש לקבל תסקיר על מנת לבחון את טענות הצדדים והמהלך נקטע בגין בקשת הפסלות של המערערת לבית הדין האזורי בו בקשה להפסיק את כל ההליכים בגין הערעור שהגישה לפסלות ההרכב, כך שאין למערערת להלין אלא על עצמה.

למרות האמור, ביה"ד הגדול מרגיש חוסר נוחות מהמצב שנוצר כאשר מונחת על שולחן ביה"ד האזורי מזה זמן רב, בקשה לפסיקת מזונות אשה וילדים שלא קיבלה כל התייחסות ולו זמנית.

ב"כ האשה בבקשותיו לביה"ד מיום 19/3/19 ומיום 2/4/19 הגיש בקשות ארוכות ומפורטות לפסוק לפחות מזונות זמניים וזאת מאחר והבעל הטיל לדבריו מצור כלכלי על האשה. הצד שכנגד הגיב לבקשות, אולם בפועל ביה"ד לא פסק מזונות, וגם לא קבע שלא מגיע מזונות, אלא הסתפק באמירות ובקביעות שהנושא ידון במועד הדיון.

כידוע, מזונות זמניים הינו סעד דחוף ביותר, שיש ליתן לו מענה ודחיפות עליונה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עפ"י ההלכה, כל איש בישראל הנושא אשה כדמו"י חייב במזונותיה ובמדורה, וכמבואר בשו"ע אבהע"ז סימן ס"ט סעיפים א' ב' כ"כ כשנושא אדם אשה מתחייב לה בעשרה דברים, אלו הן הי' דברים, מזונותיה וכסותה.... " ובסימן ע"ג מבואר שחייב אף במדורה ובכלי הבית.

כלומר, בד בבד עם הנישואין, על כל בעל יש חזקת חיוב לשלם מזונות לאשתו, והוא משורש חיובי האישות.

כל עוד לא הוכח שהאשה אינה זכאית למזונות, הבעל חייב במזונותיה ובמדורה. הרחבנו בענין בפסק דין בתיק 1216972/1 פורסם באתר בתי הדין.

ה"ה אדם חייב במזונות ובמדור ילדיו.

גם בחוק לתיקון דיני משפחה (מזונות) תשי"ט 1959 נקבע בסעיף 10 "הוגשה תביעה למזונות, רשאי בית המשפט לפסוק מזונות זמניים עד לגמר בירור התביעה".

גם בחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה – תשע"ה בסעיף 3 (ו) נקבע "על אף האמור בסעיף קטן (ה) לא קבעו הצדדים עד תום תקופת עיכוב ההליכים הסדרים זמניים בהסכמה בענין מזונות או החזקת ילדים רשאים הם להגיש בקשה בענין לערכאה המוסמכת לפי דין".

כן נקבע בסעיף 15 בתקנות להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה תשע"ו.

בפרט יש ליתן את הדעת כאשר אשה מבקשת פסיקת מזונות והבעל מבקש גירושין, הרי שע"י הטלת מצור כלכלי יכול הבעל להביא אותה להתגרש ללא הצדקה הלכתית.

באם חושש ביה"ד האזורי שהוא עלול לגלות בעתיד שלא מגיעים לאשה מזונות אשה, או שמזונות הילדים שנפסקו גבוהים מדי, ניתן יהיה בעתיד לקזז את אותם הכספים שנגבו ביתר, מחלקה של האשה ברכוש המשותף.

לדעתנו פסיקת מזונות ולו זמניים הם בוודאי צורך דחוף שניתן לפסוק אותו גם כשמונחת בקשת פסלות.

בית הדין מציין עם זאת, שגם על ב"כ המערערת מוטלת אחריות בעניין זה שכן, ב"כ המערערת יכול היה לסייג בבקשתו לפסלות הרכב, כאשר בקש שבית הדין לא ידון בענייני הצדדים ביכולתו היה להוסיף שלמרות זאת הוא מבקש פסיקת מזונות זמניים, בשל דחיפות העניין.

בטוחים אנו שככל שהמערערת וב"כ היו עומדים על תביעה זו היו מקבלים את מבוקשם להכרעה לכאן או לכאן.

עם זאת למרות האחריות המוטלת גם על כתפי ב"כ המערערת, מבוקש מבית הדין האזורי חיפה להוציא החלטה ולו זמנית בבקשת המערערת לפסיקת מזונות בהתחשב בנתונים של טיעוני הצדדים, ראה בקשת המערערת מיום 19.03.2019 וכתב תגובה של המשיב מיום 07.04.2019 והנספחים המצורפים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין מבהיר כי בנסיבות המתוארות לעיל, אין באי פסיקת מזונות זמניים משום הצדקה לפסול הרכב, בתואנה של חשש למשוא פנים.

עם זאת חובתנו להבהיר, מעיון בפרוטוקול הדיון מיום 16.05.2019 עולה התבטאות מיותרת של ב"כ המערערת כנגד חברי הרכב בית הדין. התקבל הרושם שב"כ המערערת מנסה להלך אימים כנגד חברי בית הדין. נצטט קטע מהפרוטוקול

בית הדין: נא לא לצעוק.

ב"כ האישה: נשאלתי על ידי בית הדין כמה דברים אמרתי שאיני יודע, והואשמתני בהיתממות חמורה אבל חברי עומד כנגד וטוען טענות ואני רק אמרתי שחברי העלה טענות בהפתעה ולכן לא אענה לבית הדין, אמרתי שהיה עליו להעלות את הטענות בכתב ואני אגיב עליהם אחת לאחת. זה כל מה שאמרתי. זה מעליב ובית הדין פגע בי ואני לא אקבל מילים כאלה.

בית הדין: לא צריך לצעוק.

ב"כ האישה: אני לא אקבל מילים כאלה ואני אלך עם זה הלאה זה פגע פגיעה חמורה וזה פוגע בי אישית. אני ב"כ כבר 43 שנה ואף אחד לא אמר לי כאלה דברים, אני רוצה לדעת את שם הדיין. אני קבלתי את ההסמכה שלי עוד לפני שכבודו קיבל את ההסמכה לרבנות.

וראה עוד בהמשך שורה 90. ב"כ המערערת מרים קולו בצעקות פעם אחר פעם למרות אזהרת בית הדין. ובית הדין נאלץ להתרות בו שיפסיק מהתנהגות זו.

המערערת וב"כ מנהלים קרב לעיכוב הליכים דיוניים בכל דרך שנראית להם המשרתת לדעתם את מטרתם ובית הדין סבור שאין לאפשר להם להמשיך בדרך פסולה זו.

בית הדין מוצא לנכון להעיר שהבקשה להעביר את התיק לבי"ד בעיר אחרת מלבד שיש לדחותה על צפי דין וכאמור לעיל, הבקשה לכשעצמה מקוממת ואינה במקומה. בקשה מעין זו מטילה דופי בכל ההרכבים.

נצטט קטע מסיום כתב הערעור "אשר על כן, לאור כל האמור לעיל, מתבקש בת הדין הנכבד לבטל את החלטת בית הדין קמא מיום 08.07.2019 ולקבוע כי הרכב ביה"ד קמא פסול מלדון בענייני הצדדים בחיק זה ומבוקש כי ביה"ד שייקבע לא יהא ביה"ד הרבני האזורי חיפה משום הקשר ההדוק בין ההרכבים"

מי יתקע לנו שאף אם נרחיק את הטיפול בעניינם של הצדדים בהרכב בית דין אזורי אחר שלא תישמע טענה בדבר "קשר הדוק" שיש בין הרכבי בתי הדין בגין השתתפותם באירועים כאלו או אחרים.

בית הדין מתרשם שיש בטענות המערערת וב"כ טענות סרק המקימות עילה הלכתית ומשפטית לחיוב בהוצאות משפט בהתאם לנפסק בכללי ההלכה בשו"ע חו"מ סימן י"ד סעיף ה' ובנו"כ שם וכן בהתאם לתקנות הדיון. אף בתביעה שהוגשה בערכאה קמא. וק"ו בערעור שהוגש לביה"ד לערעורים, שלא על מקרים שכאלו נאמר דין השו"ע בסימן י"ד (ומלבד זאת חיוב בהוצאות על הגשת ערעור שנדחה בביה"ד הגדול גדריו שונים), וכבר הארכנו בזה במקו"א ואכ"מ. אולם מאחר שהטענה בערעור שנגעה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לבקשה לפסיקת המזונות, ולו מזונות זמניים, היתה מוצדקת, ביה"ד אינו מחייב בהוצאות משפט מלאות.

לאור האמור פוסק בית הדין:

הערעור נדחה בהיעדר תשתית ראייתית כלשהי.

בית הדין מחייב את המערערת בהוצאות משפט למשיב בסך 6,000 ש"ח.

סכום זה יועבר לידי המשיב מכספי הערכות שהופקדו בקופת בית הדין בהתאם לנהלים.

יתרת הסכום, תושב למערערת.

בית הדין מחזיר את המשך הטיפול בעניינם של הצדדים לבית הדין האזורי חיפה בראשות הראב"ד על מנת שיורז הטיפול והדיונים כתביעה זו ההולכת מדחי אל דחי.

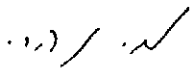
בית הדין פונה לבית הדין האזורי חיפה להוציא בהקדם החלטה עכ"פ למזונות זמניים, כתביעה למזונות אשה וילדים.

יש להעביר עותק מפסק דין זה לבית הדין האזורי חיפה.

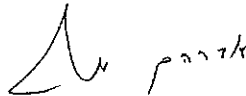
בית הדין סוגר את התיק.

ההחלטה מותרת לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים

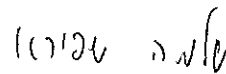
ניתן ביום י"ג באדר התש"פ (09/03/2020).

הרב מימון נהרי

הרב אברהם שינדלר

הרב שלמה שפירא

העתק מתאים למקור

בנימין שונם, המזכיר הראשי

נחתם דיגיטלית ע"י הרב שלמה שפירא בתאריך 09/03/2020 23:51